

כסלו תשס"ב
דצמבר 2001

גיליון מס' 4

שלום לכם!

חנוכה בטרזין

28.12.1942

כמה ימים עד סוף השנה, שנת 1942. מה יהיה בשנה הבאה? כולנו מקווים, שהשנה הבאה עכשיו תביא לנו את הגאולה. אפשר שהמצב כיום טוב משהיה בשנה שעברה, אבל מה יביא העתיד?

מתוך **חיים כאילו**, יומן אגון (גונדה) רדליך מגטו טרזיינשטאט.

חגיגת חנוכה נהדרת

האולם מלא עד אפס מקום. הפסנתר משמיע לחן יפהפה של "מעוז צור...". לאט, לאט הפסנתר משתתק - דר' אברסון עולה על הבמה, ספר בידו, מתיישב ליד השולחן, מתחיל לקרוא. הסיפור נהדר, מדובר על יהודה המכבי. מיד לאחר מכן קוראת המורה פוגל אגדה על גבורת אם ושבעת בניה, גם הם גיבורים שלא הסכימו להשתחוות בפני האלילים של מלך אשור, הם העדיפו מוות בעינויים, מות גיבורים.

מיד כשהסיפור נגמר, מופיעות על הבמה שלוש ילדות קטנות ומדקלמות שיר קטן ונחמד. וכאן שוב מופיע דר' אברסון ומרצה על איך היהודים שוב קידשו את בית המקדש שלהם בירושלים. בקטע הבא מספרים נערי בית הילדים 233 משהו על החנוכייה. ועתה בא הקטע הנוסף, בו הנערים מבית הילדים 236 מציגים קטע על תשעה נרות של החנוכייה ולאחר מכן בא קטע נוסף מאוד יפה. ילדות קטנות מבית 105 מציגות מחזה על חלום כלשהו, בו חולמת חנה'לה הקטנה שאחד מנרות החנוכייה בא אליה ומספר לה על יהודה המכבי. לסיום משמיע הפסנתר את ההמנון היהודי.
חנוכה 1943

מתוך עיתון דומוב (המעון), עיתון שיצא פעם בשבועיים, בית הילדים בקסרקטין המבורג – מגורי נשים, - מעון 236.

אניטה חביב מצאה שיר, שנכתב בטרזין, בגרמנית על ידי אב הכותב לבנו. ביקשנו מציפורה ניר, שתתרגם את השיר, בשביל דפי הקשר, לכבוד חג החנוכה.

חנוכה

בני, מדוע אינני שולח לך מתנה,
כפי שנהגתי שנה בשנה?
האם באמת עבר זמן כה רב
מאז מבטך הילדותי, המלא בציפייה,
הביט בנרות הדולקים בחנוכייה?
כעת, לבד אני צופה בהבהוב נרות זרים
ונזכר בימים שאינם עוד, ימים אחרים.
באותם הימים, אתה בחדר הילדים,
חדרך הצבוע לבן, עייף ממשחקים,
בתשישות מתוקה, עוצם עיניים ונרדם,
בעוד הנרות בחנוכייה נמסים לאיטם.

שאלה אחת את ימי האפורים והדלים ממלאה.
האם עוד אזכה, בני לראותך?
נדחסנו כאן למציאות קשה, של מריבות, עצב וזוהמה,
ימים של רעב, קור וסלידה.
האם איברי הכחושים ימצאו מנוחתם בחוצות המבצר,
זה המבצר העשוי לבנים אדומות מימי הקיסר?
האם גופתי המדולדלת, על עגלה מליאה בגוויות
עם עוד בני אדם עלובים כמותי תיערם ערמות?
ואולי אשלח בעודני חי, בקרון משא נעול ומסוגר,
ליעד לא ידוע, לארץ נכר,
כחלק ממשחק הגורל האכזר?

אך אתה, בני, אתה חי בעולם של דרור,
כאדם חדש, חופשי וטהור.
עליך לא ישלטו עוד עריצות ואימה,
את חייך תחייה כיהודי חופשי וזקוף קומה!

הוגו פרידמן
טרזין 1943

הוגו פרידמן נולד באוסטריה בשנת 1901, נשלח לגטו טרזין באוקטובר 1942, ולבירקנאו בספטמבר 1944 נספה. בספרו של ה. ג'. אדלר, **טרזיינשטאט**, הוגו פרידמן מוזכר כספרן בגטו.

על פעילות דור ההמשך

הפעילות השנתית של דור ההמשך התחילה ב - 17.11.01, יום שבת, תחת הכותרת: "במה לחברים". הראשון שקפץ למים היה עלי קרמר מספר הסיפורים. ההשתתפות הייתה ערה. הגיעו כ - 20 משתתפים ביניהם גם נוער – דור שלישי. עלי סיפר, הפעיל והלהיב את המשתתפים והאווירה הייתה נעימה, לבבית ופתוחה. מעל דפי הקשר אנו רוצים להודות לעלי קרמר על המפגש המעניין והמרתק.

בוקר של סיפורים

בשבת, ה - 17 בנובמבר, הוזמנתי על ידי ועדת התרבות של הדור השני, להיות זה שיפתח סדרת מפגשים, שמיועדים לדור השני בבית טרזין ומועברים על ידם. במשך כשעה סיפרתי סיפורים.

אני – דברתי

אתם – הקשבתם,

אני - נהנית

אתם – אולי גם.

בשבילי לספר סיפורים זה תענוג. הרבה שנים רצייתי וחלמתי להיות מספר, ולא מעט הקדשתי ללימוד, לחיפוש, לתרגול ולבחירה, עד שאזרתי אומץ לעמוד בפעם הראשונה לפני קהל, ומאז השמחה רק גדלה, אבל הזכות שניתנה לי, להופיע לפני החברים בבית טרזין והתקווה שתרמתי משהו כדי שבני הדור השני יראו בבית טרזין – בית שלהם, הפכה את הבוקר הזה למשהו, שהוא לא סתם הופעה רגילה לפני קהל, אני באתי בשבילם והם באו בשבילי. מסופר, שפעם נאסר א-דין יצא לטייל בשעת בין הערביים, עוד הוא מהלך ולפתע ראה חבורה של אנשים הולכת בעקבותיו. מפחד, שמא יתנכלו לו הרחיב את צעדיו והליכתו הפכה לריצה. למרבה זוועתו גילה שגם חבורת העוקבים החלה רצה אחריו. בעוד הוא רץ, הגיע נאסר א-דין לגדר בית הקברות, קפץ מעליה והחל רץ בין הקברים. גם הליסטים נכנסו לבית הקברות ורצו אחריו. לבסוף מצא קבר ריק וקפץ לתוכו כדי להתחבא. נעמדו הרודפים על שפת הבור, הציצו פנימה ואמרו: נאסר יא נאסר, מה מעשיך כאן בחושך בתוך הבור? וזה, שברכיו כשלו מרוב פחד אמר: אני פה בבור – רק בגללכם, ואתם פה מסביב -רק בגללי.

עלי קרמר

מספר הסיפורים

היה היה פעם מספר סיפורים. בוקר אחד החליט מספר הסיפורים לאזור עוז ולהיות הראשון שאוסף את בני העמותה על נשיהם וטפם ומשתף אותם בתחביבו – לספר סיפורים. קם עלי והתייצב בבית טרזין בבוקר שבת ושטח בפנינו קומץ מהמבחר העצום של הסיפורים שבאמתחתו. ואנחנו, שזכינו להיות הקהל שלו נהנינו עד מאד. שוב חזר אלינו התענוג מימי אבא-אמא (ואולי מימי השבט הקדמוני) של הישיבה בצוותא בהאזנה לסיפורים. עלי תיבל את דבריו בהרבה הומור ואינטונציות מותחות, חלקן משעשעות וחלקן מרגשות. אך מעבר לכל – מקרבות את הלבבות.

בתקופה הזו, שכל העולם משתגע לנו ושום דבר הוא כבר לא מה שהיה לפני שני רגעים, היתה לחויה של "הביחד" הזה תרומה מיוחדת לכולנו. אז תודתנו לחברנו עלי קרמר שקם ועשה מעשה ונחכה בציפייה למפגשים הבאים עם תחביבים של חברים נוספים.

נרדה קוצ'ינסקי

המלצה על ספר

Helen Epstein
Children of the Holocaust
Bantam Books 1979

"ילדי השואה" - הלן אפשטיין - הוצאת בנטם בוקס - 1979
הספר עוסק בשיחות עם בנים ובנות של ניצולים.
הלן אפשטיין - בת לניצולי שואה ילידי פראג, פרופסור, סופרת ועיתונאית - יצאה למסע, בעקבות סיפוריהם של מאות גברים ונשים ברחבי אירופה, אמריקה וישראל - אנשים כמוה - בני הדור השני, שחוו את הטראומה.
למרות שאותם "ילדי שואה" גדלו בחופש ובביטחון, נדרש מהם אומץ יוצא דופן כדי להצליח להפוך את המשא הכבד המוטל על כתפיהם לאפשרות של חיים ותקווה.
הלן אפשטיין כותבת:
"יצאתי כדי למצוא קבוצה של אנשים אשר כמוני ההיסטוריה המשפחתית לא הרפתה מהם. אנשים אשר נשלטו על ידי אירועים היסטוריים שמעולם לא חוו על בשרם. רציתי לשאול אותם שאלות, כדי שאוכל בעצמי, לגעת בחלק החמקמק ביותר של חיי".

טלילה כסלו

פעילות דור ההמשך

בעקבות פניות רבות של חברים לקיים טיולים משותפים לבני דור ההמשך, אנו מתכננים טיול אביב בתאריך - 16 במרץ, טיול למרכז ההנצחה בקרית טבעון הכולל ביקור ב"קרון הספרים" בהנחיית אבי פן, בן הדור השני, ביקור בתערוכת "דור שני" בגלריה, הדרכה בתערוכת "אלכסנדר זייד" וטיול בבית לחם הגלילית. פרטים נביא בהמשך.

עורכים: טלילה וצביקה כסלו

קרו להנצחת זכר חללי גטו טרזין (טרזיינשטאט) - עמותה

גבעת חיים איחוד, ד.ג. עמק חפר, 38935. טל: 04-63695151 פקס: 04-6369793
דאל: bterezin@ghi.org.il או anitabt@ghi.org.il אתר הבית: <http://www.bterezin.org.il>